

διαδρομές

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ / ΤΕΧΝΕΣ / ΙΣΤΟΡΙΑ / ΒΙΒΛΙΑ / ΜΟΥΣΙΚΗ / ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Βρυσί:
Ένα σπήλαιο - κόσμημα
με υπόγειο ποτάμι

ΕΛΙΑ ΚΟΥΜΛΗ

diadromes@haniotika-nea.gr

editorial

Ένα από τα καλά κρυμμένα μυστικά του τόπου μας είναι τα πολυάριθμα σπήλαια που βρίσκονται συνήθως σε δυσπρόσιτες περιοχές και αποκαλύπτουν τις σπάνιες ομορφιές τους σε έμπειρους ορειβάτες και σπηλαιολόγους.

Ένα από αυτά είναι το σπήλαιο "Βρυσί", που βρίσκεται στις βόρειες απολήξεις των Λευκών Ορέων, μέσα στο οποίο βρίσκεται ποτάμι και σύμφωνα με τη μαρτυρία του προέδρου του Ορειβατικού Συλλόγου Χανίων Σταύρου Μπαδογιάννη προσφέρει «ένα οπτικοακουστικό υπερθέαμα που η ομορφιά του δεν περιγράφεται αλλά βιώνεται...».

Μέσα από το σημερινό αφιέρωμα των "διαδρομών" αναδεικνύεται η σπάνια ομορφιά του σπηλαίου, αλλά και η δυναμικότητα ανάπτυξης σπηλαιολογικού τουρισμού, καθώς, όπως επισημαίνει ο Αντώνης Πλυμάκης, επίτιμος πρόεδρος του Ορειβατικού Συλλόγου Χανίων και του Τμήματος Δυτικής Κρήτης της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας, ο Ν. Χανίων είναι ο πρώτος νομός στην Ελλάδα που διαθέτει τόσο μεγάλο αριθμό σπηλαίων και βαράθρων.

ΣΕ ΑΓΙΑ, ΜΕΣΚΛΑ ΚΑΙ ΔΕΛΙΑΝΑ

Εκδηλώσεις την Πρωτομαγιά

Ποικίλες εκδηλώσεις για τον εορτασμό της Πρωτομαγιάς διοργανώνει ο Δήμος Χανίων στη λίμνη της Αγιάς την Τρίτη 1 Μαΐου.

Ειδικότερα, η κεντρική εκδήλωση για τον εορτασμό της Πρωτομαγιάς θα πραγματοποιηθεί στη λίμνη της Αγιάς, η οποία θα ξεκινήσει στις 12.00 και θα πλαισιωθεί μουσικά από τους κρητικούς καλλιτέχνες, Ηλία και Δημήτρη Βλαμάκη.

Η εκδήλωση περιλαμβάνει παραδοσιακούς χορούς από τον χορευτικό Σύλλογο της Δ.Ε. Θερύσου Παραδοσιακή Συντροφιά Δ. Κρήτης "Ονειροκρήτες", ενώ ταυτόχρονα θα συμμετέχει με διάφορα δρώμενα ο Πολιτιστικός Σύλλογος Αγιάς.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της εκδήλωσης, η οποία θα έχει ελεύθερη είσοδο, τα παιδιά θα έχουν τη δυνατότητα να απασχοληθούν δημιουργικά με παιχνίδια, δραστηριότητες, πολλές εκπλήξεις και φουσκωτά κάστρα.

ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΠΛΑΤΑΝΙΑ

Εκδηλώσεις εορτασμού της Εργατικής Πρωτομαγιάς θα πραγματοποιηθούν στα Μεσκλά και τα Δελιανά από τους πολιτιστικούς συλλόγους των περιοχών αυτών.

Όπως ανακοίνωσε ο Δήμος Πλατανιά, την Δευτέρα:

•Ο Μορφωτικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος Μεσκλών και Ζούρβας οργανώνει στη 1 μ.μ. εορτασμό της Εργατικής Πρωτομαγιάς στην Πηγή των Νικολιανών στα Μεσκλά, στην καρ-

διά της ενδοχώρας του Δήμου Πλατανιά, με το συγκρότημα των Αδελφών Περούλακη και τα χορευτικά συγκροτήματα "Ονειροκρήτες" και "Ψηλορείτης".

•Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Δελιανών οργανώνει στις 12.30 μ.μ. εορτασμό της Εργατικής Πρωτομαγιάς στην είσοδο του Φαραγγιού Δελιανών, σε ένα περιβάλλον μοναδικού φυσικού κάλλους της Δημοτικής Ενότητας Κολυμπαρίου, με το συγκρότημα του Μάρκου Ρενιέρη και Γιάννη Πολυχρονάκη και τον παραδοσιακό χορευτικό σύλλογο "Πελασγοί".

Οι εκδηλώσεις γίνονται με τη στήριξη του Δήμου Πλατανιά.

29/4

Ιάσονας,
Πάτρα

30/4

Δονάτος,
Ντονατέλα,
Αργυρή,
Ασημάκης,
Ασημίνα,
Ιάκωβος,
Μαλαματή

1/5

Ιερεμίας,
Ισιδώρα,
Τάμαρα

2/5

Αυγερινός
Εσπερος
Ματρώνα

3/5

Ροδόπη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ. 3 - Πολιτισμός

σελ. 4 - 5 ~ Βρυσί: Ένα σπήλαιο -
κόσμημα με υπόγειο ποτάμισελ. 6 - 7 ~ «Πέντε χρόνια περάσανε,
που 'φυγ' ο Ειρηνναίος!»

Γράφει ο ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΠ. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ

σελ. 8 ~ Υγεία & Βότανα

σελ. 9 ~ Παιδότοπος

σελ. 10 ~ Πολιτισμός

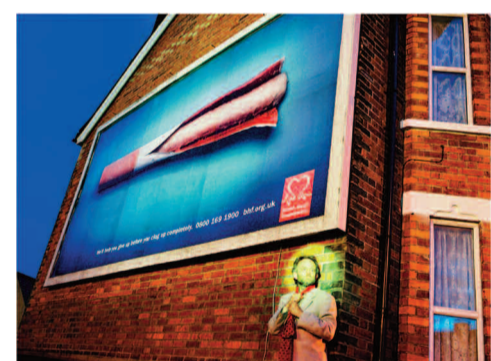
σελ. 11 ~ Ιστορία της Ιατρικής

σελ. 12 ~ Αφορμή, Βιβλία

ΣΤΟ "ΛΕΚΤΩΡΙΟ"

Διάλεξη Βασίλη Καντά

Η Λέσχη Φωτογραφίας και Κινηματογράφου Χανίων φιλοξενεί τον Βασίλη Κάντα ο οποίος θα πραγματοποιήσει διάλεξη με θέμα: "Σκηνοθετώντας την ανθρώπινη φιγούρα" την Δευτέρα 30 Απριλίου στις 7.30 μ.μ. στον Πολυχώρο Λεκτώριο. Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, η διάλεξη αυτή αφορά την παραγωγή φωτογραφικών εικόνων που στηρίζεται σε επιμελημένη κατασκευή ή οριοθέτηση του σκηνικού, επιλογή συνοδευτικών αντικειμένων, διεύθυνση φωτισμού και υπόδειξη δραματουργίας. Αναλύονται κάποιιο χειρισμοί που καθορίζουν την ανάπτυξη αφήγησης -αλθοφανούς, πομπώδους, αλληγορικής- καθοδηγούν την επιτέλεση ρόλων και αναδύουν την χειρονομία του δημιουργού -ως πρόθεση ή άφεση- μέσα από παραδείγματα φωτογραφικών πρακτικών σύγχρονης και παλαιότερης εικονογραφίας.

ΣΗΜΕΡΑ

Ξενάγηση
στον Φάρο

Ξεκινούν οι δωρεάν ξεναγήσεις: "Γνωρίζοντας το Δήμο μας" σε συνεργασία με την Αρχαιολογία, τουριστικούς και άλλους φορείς του τόπου, όπως γνωστοποίησε ο Δήμος Χανίων Η πρώτη προγραμματισμένη ξενάγηση, με θέμα: "Φάρος Χανίων & Μόνιμη έκθεση Αρχαίας και Παραδοσιακής Ναυπηγικής", θα πραγματοποιηθεί σήμερα στις 6 μ.μ. από τον πρόεδρο του Ναυτικού Μουσείου Κρήτης, Εμμανουήλ Πετράκη.

PEUGEOT CHAMPIONS TOUR
CRETE 2018

ΕΛΑΤΕ ΝΑ ΔΕΙΤΕ, ΝΑ ΟΔΗΓΗΣΕΤΕ & ΝΑ ΕΠΙΛΕΞΕΤΕ!

23/4 - 30/4
XANIA

4ο ΧΛΜ Π.Ε.Ο. ΧΑΝΙΩΝ - ΚΑΣΤΕΛΙΟΥ ΧΑΝΙΑ
73100 ΧΑΝΙΑ, ΤΗΛ 2821023945

PEUGEOT
Ι. ΜΥΛΟΝΑΚΗΣ ΑΕ

τεύχος 776
Εβδομαδιαίο Πολιτιστικό Ενθετο
της εφημερίδας "Χανιώτικα Νέα"ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ -
ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ Α.Ε.ΙΔΡΥΤΗΣ: Γιάννης Ε. Γαρεδάκης
ΕΚΔΟΤΗΣ: Μανώλης Α. Γαρεδάκης
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Παρασκευάς Ν. Περάκης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
"ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ":
Ελευθερία Μ. ΚουμήΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:
Γιώργος Δρακάκης, Γιώργος
Κώνστας, Γιάννης Λυβιάκης,
Δημήτρης Μαριδάκης, Γιάννα
Μαρουλοσφάκη, Βασιλική
Τωμαδάκη, Ελένη ΦουντουλάκηΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:
Δέσποινα Βάλλα, Νίκη Ξυφανταράκη,
Ελένη Σταυρίδη
ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ:
Νεκτάριος Κακατσάκης
ΠΙΣΤΕΤΕΣ: Hussein Rajafitkhar,
Γιάννης Περάκης,Γιώργος Στεφανάκης
ΣΥΝΤΑΞΗ: Εμπορικό Κέντρο
"Ερμής" (Μπουνιαλή 11-19)
τηλ. 28210 51.003 - 6,
fax 28210 51.007
e-mail: info@haniotika-nea.grΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:
Καραϊσκάκη 49, τηλ. 28210 70.563 -
6 fax 28210 91.900
Διαφημιστικό Τμήμα:
Εύα Κουμή τηλ.: 2821070.563 - 6
e-mail: ads@haniotika-nea.gr

ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΗΠΟ

Τραγούδια από τους "Καθ' Ωδών"

Λασσικά κι αγαπημένα" τραγούδια των δεκαετιών '50 και '60 παρουσιάζουν ο Δήμος Χανίων και η χαριώτικη μουσική παρέα "Καθ' Ωδών" σήμερα στη 1 το μεσημέρι στο Δημοτικό Κήπο Χανίων.

Συμμετέχουν 50 χορωδοί και πλήρης ορχήστρα ενώ στο πνεύμα της εποχής θα μας μεταφέρουν το χορευτικό ντουέτο Δημήτρης-Φρύνη και αυτοκίνητα αντίκες του Συλλόγου Ιδιοκτητών Παλαιών Αυτοκινήτων. Παραδοσιακά κεράσματα θα προσφερθούν από το Ιστορικό Καφέ Κήπος.

Θα ακουστούν τραγούδια των Σουγιούλ, Μουζάκη, Σακελλάριου, Ια-

κωβίδη, Γιαννακόπουλου, Τραϊφόρου, Χατζιδάκι και άλλων.

Με ανακοίνωσή τους καλούν τους Χανιώτες «να τραγουδήσουμε όλοι μαζί διαχρονικές επιτυχίες όπως: Σου σφυρίζω, Να το πάρεις το κορίτσι, Το τραμ, Καπετάνιε χαμογέλα, Άστα τα μαλλάκια σου, Βίρα τις άγκυρες και άλλα».

Διάρκεια εκδήλωσης: περίπου 60' Είσοδος ελεύθερη.

ΟΜΑΔΙΚΗ ΕΘΕΣΗ

"Το Λιμάνι"

Την πρώτη ομαδική του έκθεση με τίτλο «Το Λιμάνι», υπό την επιμέλεια της ιστορικού τέχνης κ. Μαρίας Μιγάδη εγκαινιάζει, όπως ανακοίνωσε, το Aria Concept Store (Αγγέλου 7, παλιό λιμάνι) εγκαινιάζει στις 28 Απριλίου με διάρκεια έως τις 20 Μαΐου.

Εννιά επιλεγμένοι καλλιτέχνες θα παρουσιάσουν, με τον ιδιαίτερο και εκρηκτικό τους τρόπο, τρεις πίνακες ζωγραφικής υπό τη θεματική «Το Λιμάνι».

Τα είκοσι επτά, συνολικά, ζωγραφικά έργα που θα παρουσιαστούν στον φιλόξενο χώρο του Aria Concept Store συνδιαλέγονται μεταξύ τους, συνθέτοντας ένα αρμονικό και συνάμα δυναμικό αποτέλεσμα!

Οι συμμετέχοντες καλλιτέχνες είναι οι ακόλουθοι: Αντσακλή Ζέττα, Ασημακόπουλος Γιάννης, Βατανίδης Στάθης, Δημητρακοπούλου Τάνια, Διακουμής Σταύρος, Παπαδάκη Γεύσω, Πετροπούλου Σοφία, Πολιτοπούλου Ελένη και Σάμιος Πάυλος.

Έργο της Τάνιας Δημητρακοπούλου.

Μελετημένο να υπερέχει

Εξελιγμένο από μια ειδική ομάδα της Ford για αυτοκίνητα υψηλών επιδόσεων και εξοπλισμένο με την εκπληκτική τεχνολογία κινητήρα Ford EcoBoost το Ford Focus RS προσφέρει κορυφαία ιπποδύναμη χωρίς συμβιβασμούς με εντυπωσιακή απόδοση.

Ελάτε να θαυμάσουμε μαζί από κοντά το μοναδικό Focus RS 2.3 EcoBoost AWD στην ΚΡΗΤΗ

ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ 28/4 & ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ 30/4 στον εκθεσιακό μας χώρο πριν να παραδοθεί στον ιδιοκτήτη του.

Γ. Φραντζεσκάκης ΑΕΒΕ Λ. Σούδας 249 - τηλ. 28210 23517

ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ

Έκθεση ζωγραφικής Φώτη Λαγουδάκη

Εγκαινιάζεται το Σάββατο 5 Μαΐου στις 6 μ.μ. στο Πολιτιστικό Κέντρο της Μητρόπολης Κυδωνίας και Αποκορώνου (Αντωνίου Γιάνναρη 2) η έκθεση ζωγραφική του ζωγράφου - αγιογράφου **Φώτη Λαγουδάκη**, που είναι αφιερωμένη στον Ελευθέριο Βενιζέλο και σε πρόσωπα και τοπία του χθες και του σήμερα.

Την έκθεση, που περιλαμβάνει 25 έργα ζωγραφικής και 4 βυζαντινές εικόνες, διοργανώνει το **Γραφείο Νεότητας της Ιεράς Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκορώνου**, υπό την αιγίδα του **Εθνικού Ιδρύματος "Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος"**.

Το πρόγραμμα των εγκαινίων περιλαμβάνει αγιασμό από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κυδωνίας και Αποκορώνου Δαμασκηνό, ο οποίος θα απευθύνει και χαιρετισμό. Χαιρετισμό θα κάνει επίσης και ο **Νικόλαος Παπαδάκης**, Γεν. Διευθυντής του Εθνικού Ιδρύματος "Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος", ενώ θα διαβαστεί και σύντομη γραπτή παρέμβαση από τον **Πολυχρόνη Κουτσάκη**, Συγγραφέα, Αν. Καθηγητή του Πανεπιστημίου Murdoch με θέμα "Το φαινόμενο Βενιζέλος μέσα από τις εικόνες του Φώτη Λαγουδάκη". Ομιλητής θα είναι ο **Παναγιώτης Παρτινιέβελος**, Επίκουρος Καθηγητής Πολυτεχνείου Κρήτης με θέμα "Επιστήμη και πολιτισμός".

Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 9 Μαΐου 2018 και θα είναι ανοικτή για το κοινό από τις 11 π.μ. έως τη 1 μ.μ. και από τις 6 μ.μ. έως τις 9 μ.μ. (είσοδος ελεύθερη).

ΣΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Παρουσίαση ποιητικής συλλογής Β. Κακατσάκη

Η ποιητική συλλογή του **Βαγγέλη Θ. Κακατσάκη «Όπως το ψωμί»** (εικονογράφηση: Αγγέλα Μάλμου), που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις «Πυξίδα της Πόλης», θα παρουσιαστεί στο **Πνευματικό Κέντρο Χανίων, το Σάββατο 5 Μαΐου στις 8 μ.μ.**

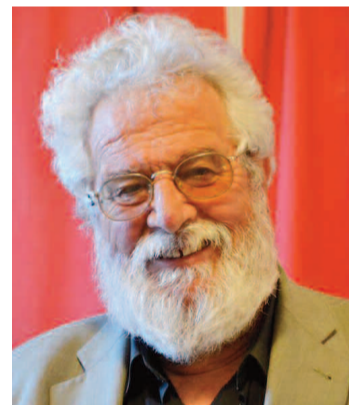
Την παρουσίαση διοργανώνουν η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, το Κοινωνοφελές Ίδρυμα «Αγία Σοφία», η Ένωση Πνευματικών Δημιουργών Χανίων, ο Σύνδεσμος Πολιτικών Συνταξιούχων Χανίων και οι εκδόσεις «Πυξίδα της Πόλης»

Για το βιβλίο θα μιλήσουν η αντιδήμαρχος Χανίων, φιλόλογος **Βαρβάρα Περράκη** και η φιλόλογος **Στέλλα Αλιγιζάκη**. Ποιήματα θα διαβάσει ο ηθοποιός τ. καλλιτεχνικός διευθυντής του ΔΗΠΕΘΕ Κρήτης **Μιχάλης Αεράκης**.

Η εκδήλωση, την οποία θα συντονίζει ο γενικός γραμματέας της Ένωσης Πνευματικών Δημιουργών Χανίων **Δημήτρης Νικολακάκης**, θα πλαισιωθεί επίσης με το μελοποιημένο πρόσφατα στο ΚΑΦΕ «ΚΗΠΟΣ» Χανίων ποίημα της συλλογής «Ενθάδε κείται» από τον **Σταμάτη Κραουνάκη** (προβολή σε βίντεο γουόλ) και δύο ακόμα ποιήματα που μελοποίησε και θα αποδώσει ο **Χρήστος Κοτσαούτης**, ο οποίος θα επενδύσει μουσικά και την όλη εκδήλωση με την κιθάρα του.

Την ευθύνη της οπτικοποίησης του λόγου και της τεχνικής υποστήριξης θα έχουν ο **Μιχάλης Μουντάκης**, η **Αγγέλα Μάλμου** και η **Χριστίνα Τζορπανάκη**.

Η ποιητική συλλογή «Όπως το ψωμί», που περιλαμβάνει 55 από τα ποιήματα, που γράφτηκαν από τον **Βαγγέλη Θ. Κακατσάκη** την τελευταία διετία, έχει ως κυρίαρχο πρόσωπο τον ποιητή. Τον ποιητή που «σε ρόλο Σίμωνος Κυρηναίου» σπκώνει «την οδύνη του σύμπαντος κόσμου», τον ποιητή που έχει «πατριδες τις αισθήσεις του» και «πατρίδα την καρδιά του», τον ποιητή που επιμένει να επιστρέφει «στον ίσκιο του κυπαρισσιού» του για να σταυροδένουν μαζί «τις μνήμες με τις ρίζες»...

Ακολουθήστε μας στο twitter
www.twitter.com/HaniotikaNea

Οι Διαδρομές στο Internet
www.haniotika-nea.gr

ΕΛΕΝΗ
ΦΟΥΝΤΟΥΛΑΚΗ

ΒΡΥΣΙ

Ένα σπήλαιο - κόσμημα με υπόγειο ποτάμι

Στη Ζούρβα του Δήμου Πλατανιά

Στις βόρειες πλαγιές των Λευκών Ορέων βρίσκεται καλά “κρυμμένο” ένα δυσπρόσιτο σπήλαιο μοναδικής ομορφιάς το οποίο διαπερνά υπόγειο ποτάμι. Το “Βρυσί” λόγω της ιδιαιτερότητάς του με την πλούσια σπηλαιοθεματική ποικιλία του αποτελεί ουσιαστικά ένα γεωλογικό μνημείο απaráμιλλης ομορφιάς και οικολογικής αξίας για τον Ν. Χανίων.

Σταλακτίτες, σταλαγμίτες, κολόνες, κουρτίνες, λιθωματικές λεκάνες, ρευματολίθοι είναι μερικοί από τους πιο τυπικούς σχηματισμούς που συναντάμε στο σπήλαιο, (φωτ.: ΣΠΟΚ).

Μέλη του Ορειβατικού Συλλόγου (ΕΟΣ) Χανίων και του Σπηλαιολογικού Ομίλου Κρήτης (ΣΠΟΚ) που είχαν την τύχη να γνωρίσουν και να αγγίξουν αυτό το ιδιαίτερο μνημείο της φύσης, μιλούν για ένα πολύτιμο πετράδι του ανεπανάληπτου φυσικού τοπίου, που η ομορφιά του δεν περιγράφεται αλλά βιώνεται.

«Η ανάβαση στο “Βρυσί” αποτελούσε ένα όνειρο για μας πριν από 25 χρόνια. Πρόκειται για ένα θαυμάσιο τοπίο, κυριολεκτικά μέσα σε μία απότομη χαράδρα και εκεί που δεν το περιμένεις συναντάς ένα σπήλαιο γύρω από το οποίο αναβλύζουν νερά σαν μικροί καταρράκτες... Μέσα στο σπήλαιο βρίσκεται ποτάμι από το νερό του οποίου αρδεύονται μεγάλες εκτάσεις στην περιοχή. Τα πιο πολλά νερά... χωνεύονται από τον υπόγειο υδροφόρο. Αυτό που εντυπωσιάζει είναι η ποσότητα του νερού και ο θόρυβος του νερού μέσα στο σπήλαιο καθώς πέφτει από πιο ψηλά σημεία σε χαμηλότερα όπου σχηματίζονται λακούβες σαν λίμνες. Είναι ένα οπτικοακουστικό υπερθέαμα που η ομορφιά του δεν περιγράφεται αλλά βιώνεται...» λέει στις “διαδρομές” ο Σταύρος Μπαδογιάννης, πρόεδρος του Ορειβατικού Συλλόγου Χανίων που τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια διοργανώνει οργανωμένες εκδρομές στην περιοχή, με πιο πρόσφατη πριν 3 μήνες με τη συμμετοχή 150 Χανιωτών, ξεκινώντας από τους Λάκκους (3 ώρες πεζοπορίας).

«Ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του υπόγειου ποταμιού είναι ότι βρίσκεται σε σχετικά με-

γάλο υψόμετρο αλλά και ο εντυπωσιακός διάκοσμος του σπηλαίου. Είναι δυσπρόσιτο και για καλά “διαβασμένους” ορειβάτες και σπηλαιολόγους. Αλλωστε δεν είναι τυχαίο ότι σε ένα από τα πρώτα τμήματά του κρύβονταν οι ντόπιοι κατά τη διάρκεια της Κατοχής» ανέφερε χαρακτηριστικά ο Αντώνης Πλυμάκης, επίτιμος πρόεδρος του Ορειβατικού Συλλόγου Χανίων και του Τμήματος Δυτικής Κρήτης της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας, γνωστός για την προσφορά του στην

εδραίωση της σπηλαιολογίας στην Κρήτη. Ο ίδιος επισημαίνει ότι η περιοχή αξίζει να αναδειχθεί αλλά και να αναπτυχθεί ο σπηλαιολογικός τουρισμός καθώς ο Ν. Χανίων είναι ο πρώτος νομός στην Ελλάδα που διαθέτει τόσο μεγάλο μεγάλο αριθμό σπηλαίων και βαράθρων.

ΤΟ ΥΠΟΓΕΙΟ ΠΟΤΑΜΙ

Το Βρυσί, αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα υπόγειου ποταμού που έχει διανοικτεί στην επαφή

δύο διαφορετικών πετρωμάτων, υδροπερατών ασβεστόλιθων και αδιαπεράστου φλύσχου, όπως αναφέρεται στο βιβλίο “Υπόγεια Ποτάμια, σπηλαιολογικές περιηγήσεις στην Κρήτη” του Σπηλαιολογικού Ομίλου Κρήτης. Πρόκειται για μια πηγή νερού άριστης ποιότητας και πλούσιας παροχής καθόλη τη διάρκεια του έτους με διακυμάνσεις ανάλογα με την ποσότητα των βροχοπτώσεων και το κλίμα. Γι’ αυτό και κατέχει ξεχωριστή θέση στη ζωή των ντόπιων καθώς χάρη σε αυτό έχει αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της ύδρευσης στους Λάκκους και στη Ζούρβα.

Εκτός από τη μεγάλη υδρολογική του σημασία, το στοιχείο εκείνο που επίσης το χαρακτηρίζει είναι η υψηλή αισθητική του αξία. Οι εναλλαγές του πολύχρωμου και ποικιλόμορφου σπηλαιοδιάκοσμου με τα κρυστάλλινα νερά που ρέοντας σχηματίζουν άλλοτε λίμνες και άλλοτε υδατορροές, συνθέτουν ένα περιβάλλον εξαιρετικής ομορφιάς.

Η ΠΡΟΣΒΑΣΗ

Το σπήλαιο βρίσκεται στις βόρειες απολήξεις των Λευκών Ορέων μέσα στην κοίτη του ομώνυμου φαράγγιου. Η πρόσβαση σε αυτό γίνεται από δύο διαφορετικά μονοπάτια από τους Λάκκους και τη Ζούρβα. Ο πόρος του Βρυσιού βρίσκεται μέσα στο φαράγγι έχει σχήμα ορθογώνιο και διαστάσεις 1,5 μέτρα πλάτος επί 3 μέτρα ύψος. Η ποσότητα νερού που εκρέει κατά την καλοκαιρινή περίοδο κατεισδύει αμέσως σε τεχνητό φρεάτιο όπου συγκεντρώνονται τα νερά και διοχετεύονται μέσω σωλήνων μέχρι τους Λάκκους και τη Ζούρβα. Τον χειμώνα οι ποσότητες νερού είναι πολύ μεγαλύτερες. Εξέρχονται από το στόμιο υπό μορφή πίδακα και διασχίζουν το φαράγγι σχηματίζοντας τον χείμαρρο Βρυσιώτη. Σύμφωνα με τον Σπηλαιολογικό Όμιλο Κρήτης, για να μπει κανείς από τον πόρο αυτό, περνά μέσα από στενέμα μήκους 9,5 μ., πλάτους 4 μ. Και ύψους 70 εκατ. όπου χρειάζεται να συρθεί σε οριζόντια θέση μέσα στο νερό που λιμνάζει μόνιμα σε αυτό το σημείο. Εναλλακτικά η είσοδος στο σπήλαιο μπορεί να γίνει από μια μικρότερη διάδο που ανοίγεται 20 μ. πιο ψηλά στα 860 μ. Οι δύο είσοδοι δεν είναι οι μόνες που δι-

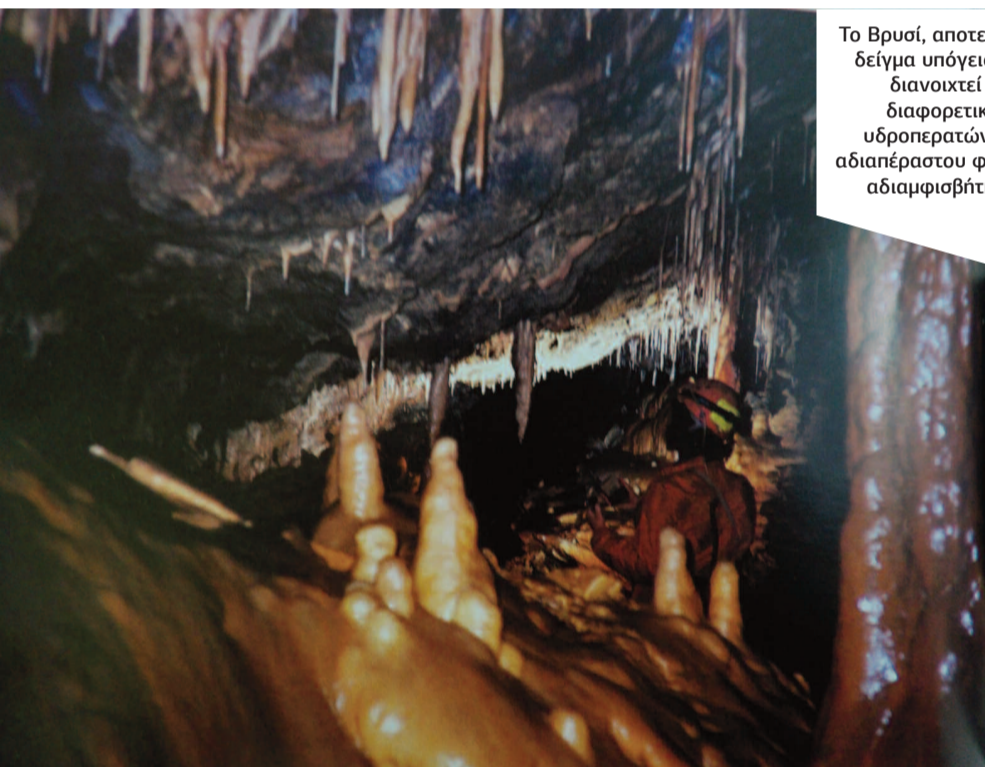
Το "Βρυσί" βρίσκεται στις βόρειες απολήξεις των Λευκών Ορέων μέσα στην κοίτη του ομώνυμου φαραγγιού. Η πρόσβαση σε αυτό γίνεται από δύο διαφορετικά μονοπάτια από τους Λάκκους και τη Ζούρβα, (φωτ.: ΕΟΣ Χανίων).

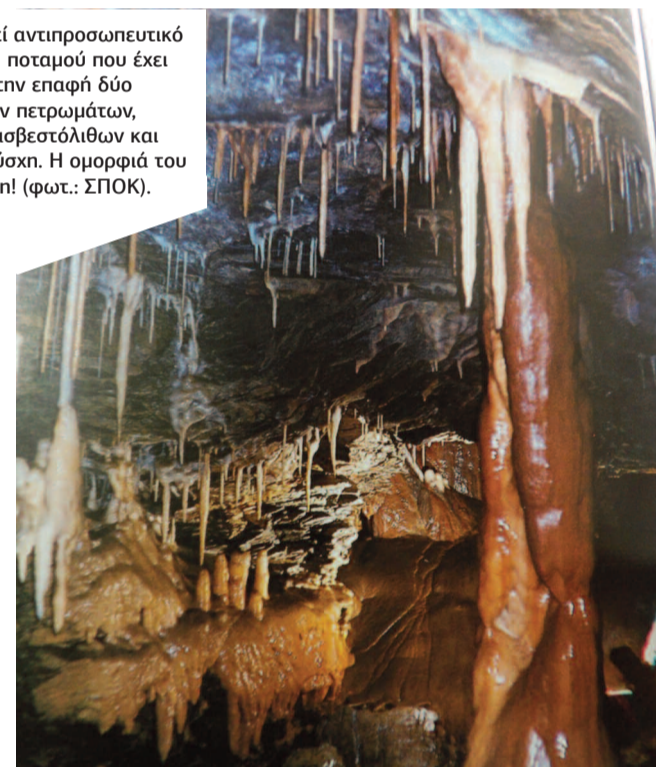
«Είναι ένα οπτικοακουστικό υπερθέαμα που η ομορφιά του δεν περιγράφεται αλλά βιώνεται...» λέει στις "διαδρομές" ο Σταύρος Μπαδογιάννης, πρόεδρος του Ορειβατικού Συλλόγου Χανίων.

«Ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του υπόγειου ποταμιού είναι ότι βρίσκεται σε σχετικά μεγάλο υψόμετρο αλλά και ο εντυπωσιακός διάκοσμος του σπηλαίου» επεσήμανε ο Αντώνης Πλυμάκης, επίτιμος πρόεδρος του Ορειβατικού Συλλόγου Χανίων και του Τμήματος Δυτικής Κρήτης της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας.

Το Βρυσί, αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα υπόγειου ποταμού που έχει διανοικτεί στην επαφή δύο διαφορετικών πετρωμάτων, υδροπερατών ασβεστόλιθων και αδιαπέραστου φλύσχου. Η ομορφιά του αδιαμφισβήτητη! (φωτ.: ΣΠΟΚ).

θέτει το σπήλαιο. Στην κοίτη και στα πλάγια τοιχώματα του φαραγγιού υπάρχουν ανοίγματα από όπου εξέρχεται ψυχρός αέρας. Ωστόσο έχουν εξαιρετικά μικρή διάμετρο και η εισχώρηση είναι αδύνατη για τον άνθρωπο.

ΣΠΗΛΑΙΟΔΙΑΚΟΣΜΟΣ

Η συνύπαρξη διακόσμου και έντονης ροής νερού θεωρητικά είναι ασυμβίβαστη διότι το νερό στο διάβα του εμποδίζει τη δημιουργία σπηλαιοθεμάτων και συχνά καταστρέφει τους εύθραστους σχηματισμούς που τυχόν έχουν δημιουργηθεί. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Σπηλαιολογικό Όμιλο Κρήτης, το Βρυσί παρά τη σταθερή ροή νερού, ιδιαίτερα κατά την περίοδο των βροχοπτώσεων, διαθέτει πλούσιο διάκοσμο: σταλακτίτες, σταλαγμίτες, κολόνες, κουρτίνες, λιθωματικές λεκάνες, ρευματολίθοι είναι μερικοί από τους πιο τυπικούς σχηματισμούς που συναντάμε στο σπήλαιο. Αρκετοί από αυτούς είναι ο ογκώδεις και ως εκ τούτου μεγάλης ηλικίας.

ΛΙΜΝΕΣ

Κατά μήκος των αγωγών του Βρυσιού, μετά τα πρώτα 105 μ. σχηματίζονται λεκάνες βάθους μέχρι και 1,5 μ. Οι λεκάνες προήλθαν από τη συχνή υδατόπτωση η οποία με τα χρόνια προκάλεσε τη διάβρωση του πετρώματος του δαπέδου δημιουργώντας κοιλόπτες που σήμερα γεμίζουν με νερό και δίνουν την εικόνα λιμνών. Η μεγαλύ-

τερη λεκάνη - λίμνη έχει μήκος 12 μέτρα περίπου. Λόγω της πλούσιας υδροφορίας του, το Βρυσί είναι σημείο αναφοράς για ολόκληρη τη ΒΔ περιοχή του δήμου Μουσούρων. Το σπήλαιο λειτουργεί ως πηγή μόνιμης παροχής πόσιμου νερού και δεν είναι τυχαίο ότι το όνομά του ταυτίζεται με τη... βρύση.

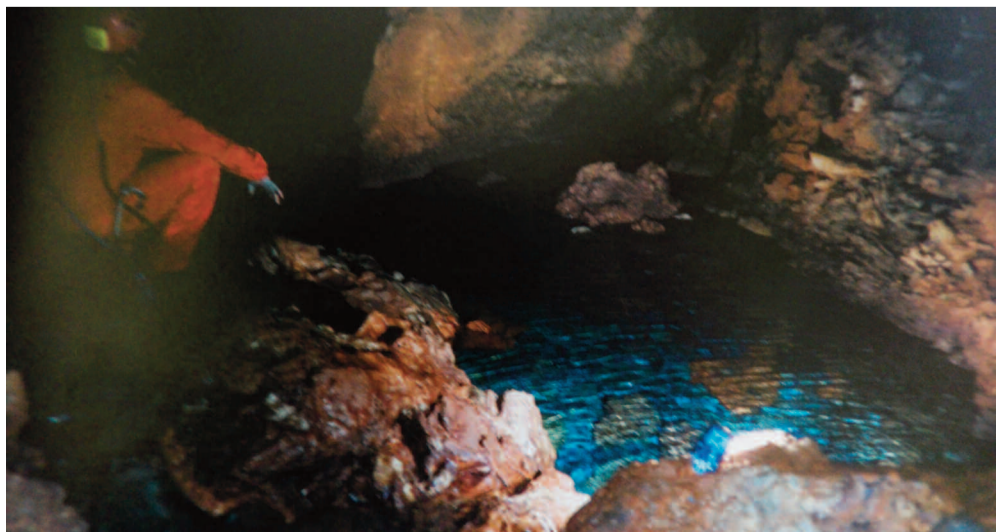
Εκτός από την υψηλή υδρολογική του σημασία, το σπήλαιο στις μέρες μας θα μπορούσε να αποτελέσει έναν ισχυρό πόλο έλξης οικότουριστών που καταφθάνουν στην περιοχή. Τόσο το μονοπάτι πρόσβασης όσο και το ίδιο σπήλαιο βαθμολογούνται πολύ υψηλά από άποψη οικολογικής και αισθητικής αξίας και αναμφίβολα μπορούν να προκαλέσουν το ενδιαφέρον περιηγητών, φυσιολατρών και σπηλαιολόγων, σύμφωνα με τον Σπηλαιολογικό Όμιλο Κρήτης.

«Ευτυχώς λόγω του ότι πρόκειται για ένα δυσπρόσιτο σημείο, όπως και πολλά άλλα μέρη των Λευκών Ορέων, τα μέρη αυτά είναι "αυτοπροστατευόμενα", είναι δηλαδή μέρος που δεν μπορεί κανείς να πάει εύκολα. Βέβαια θα μπορούσε η Πολιτεία να δώσει λίγο βάρος στις φυσικές ομορφιές των Χανίων όπως το Βρυσί και πολλά άλλα πολύ ωραία μέρη που θα μπορούσαν να προφυλαχθούν ή να σημανθούν όπως πρέπει ώστε να είναι ακίνδυνα και επισκέψιμα από πολύ κόσμο. Ετσι θα μπορούσε να αναπτυχθεί η τοπική κοινωνική και οικονομία...» σημείωσε ο πρόεδρος του Ορειβατικού Συλλόγου Χανίων Στ. Μπαδογιάννης.

info

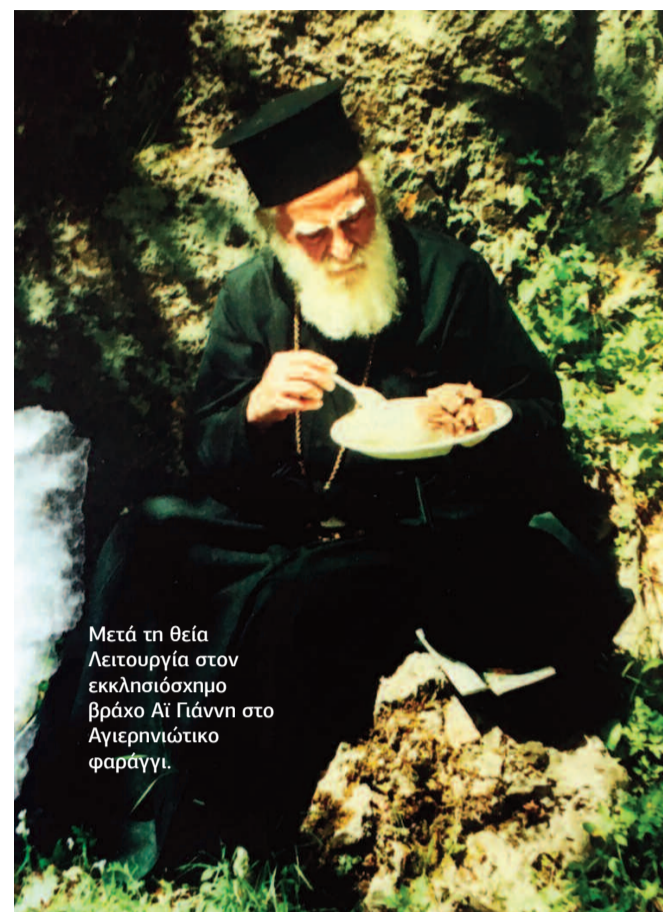
Υψόμετρο:	845 μ.
Υψομετρική διαφορά εισόδου - τέρματος:	14 μ.
Μέση ετήσια θερμοκρασία σπηλαίου:	10,8 C
Θερμοκρασία νερού (Φθινόπωρο):	10,1 C
Σχετική υγρασία:	95%

Το σπήλαιο περιλαμβάνει: σταλαγμίτες, σταλακτίτες, κολόνες, κροκάλες - βότσαλα, άργιλο - πηλό, άμμο. Στο εσωτερικό του σε πολλά σημεία σχηματίζονται μικροί καταρράκτες και λεκάνες - λίμνες.

Στην αυλή του Αγίου Ευσταθίου, στο Καμπάνι, ο σεβασμιώτατος Ειρηνάιος, Καλοκαίρι του 2004.

Μετά τη θεία Λειτουργία στον εκκλησιόσχημο βράχο Αϊ Γιάννη στο Αγιερηνιώτικο φαράγγι.

ανάγκες της σημερινής ζωής, αλλά γιατί ήθελα να σας συνδέω με τη Γη και την Ψυχή του τόπου μας και τις βαθιές πνευματικές δυνάμεις που κρύβονται στις όμορφες παραδόσεις του.

Ηθελα να σας συνδέω με το αιώνιο και όχι το περαστικό και το εφήμερο.

Τον Δεκέμβριο του 1957 το ταπεινό μας Επισκοπείο δεν είχε ούτε μια καρέκλα.

Σήμερα η πτωχική μας αυτή Μητροπολιτική Επαρχία διαθέτει:

1. Το Οικοτροφείο Θηλέων Καστελλίου, με όλη την επίπλωσή του, διά 130 παιδιά.
2. Την Τεχνική Σχολή Καστελλίου, με όλη την επίπλωσή της, διά 130 παιδιά.
3. Την Τεχνική Σχολή με το Οικοτροφείο της, διά 250 παιδιά.
4. Την Οικοκυρική Σχολή Καστελλίου, διά 50 παιδιά.
5. Το Οικοτροφείο Κολυμβαρίου, διά 70 παιδιά.
6. Το Οικοτροφείο Βουκολιών, διά 40 παιδιά.
7. Το Οικοτροφείο Καντάνου, διά 70 παιδιά.
8. Το Οικοτροφείο Παλαιόχωρας, διά 70 παιδιά.
9. Τη Σχολή Κωφαλάλων, διά 40 παιδιά.
10. Το Αννουσάκειο Γηροκομείο, διά 40 γερόντισσες.

Διά την επιμόρφωσιν και την ανάπτυξιν του αγροτικού πληθυσμού της Επαρχίας μας, δημιουργήσαμε:

1. Το Κέντρο αγροτικής αναπτύξεως Κολυμβαρίου,
2. Το Τυπογραφείο του περιοδικού "Χριστός και Κόσμος" και βιβλίων
3. Το τυροκομείο Σκάφης-Σελίνου.
4. Τα εργαστήρια χειροτεχνίας και βιοτεχνίας σε πολλά σημεία των Επαρχιών μας και γενικά την οργάνωσιν των Συλλόγων Κυριών και Δεσποινίδων της Υπαίθρου, που εθεώρησα πάντοτε ένα από τα σοβαρότερα έργα της Ποιμαντορίας μου.

Σαν ένα ευρύτερο εθνικό και οικονομικό έργο, μπορούν να θεωρηθούν:

1. Η Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης.
  2. Η συμβολή μας στη Ναυτιλιακή Εταιρεία Κρήτης (ΑΝΕΚ).
  3. Αι υποτροφίαι σε παιδιά της Αφρικής.
  4. Η συμμετοχή και η συνεργασία μου στο Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών και τον Οικουμενικόν Διάλογον.
- Και πέρα απ' αυτά, υπάρχει ακόμη ένας αριθμός έργων και προγραμμάτων που ευρίσκονται εις την αρχήν ή την πορεία των.
- Δεν κάνω τον Απολογισμό της Ποιμαντορίας μου και δεν την αξιολογώ από τα κτίσματα των λίθων και των τσιμέντων.

Το γνήσιο έργο της Εκκλησίας είναι πάντοτε εσωτερικό και πνευματικό. Είναι η οικοδομή των ψυχών: «Εν τω θεμελίω του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού» Α' Κορ. γ' 11.

Αλλ' αριθμούμεν τα έργα αυτά διά να δηλώσουμε επίσης, ότι εις την δημιουργία των ηργάσθημεν και συνειργάσθημεν με πολλούς ανθρώπους. Με τους αιδεσιμότατους, εφημερίους μας και τους αφοσιωμένους συνεργάτας μας, με τους αξιωματούχους της Πολιτείας και με τους απλούς ανθρώπους του ποιμνίου μας, με επώνυμους χορηγούς και ανώνυμους δωρητάς, από τον τόπο μας και τον άλλον κόσμον.

Προς όλους αυτούς αισθάνομαι ιδιαιτέρως τώρα την ανάγκην να εκφράσω, ύστερ' από τον Θεόν, την ευγνωμοσύνην μου και τας θερμάς μου ευχαριστίας».

(Εφημ. "Χρονικά Κισάμου Σελίνου", φ. 3/1/1972)

Θα συμπληρώσουμε κι εμείς κάποια σημαντικά έργα Του, τα οποία δεν αναφέρθηκαν παραπάνω, ενώ είναι τόσο σημαντικά! Εκτιμήσατέ τα κι εσείς:

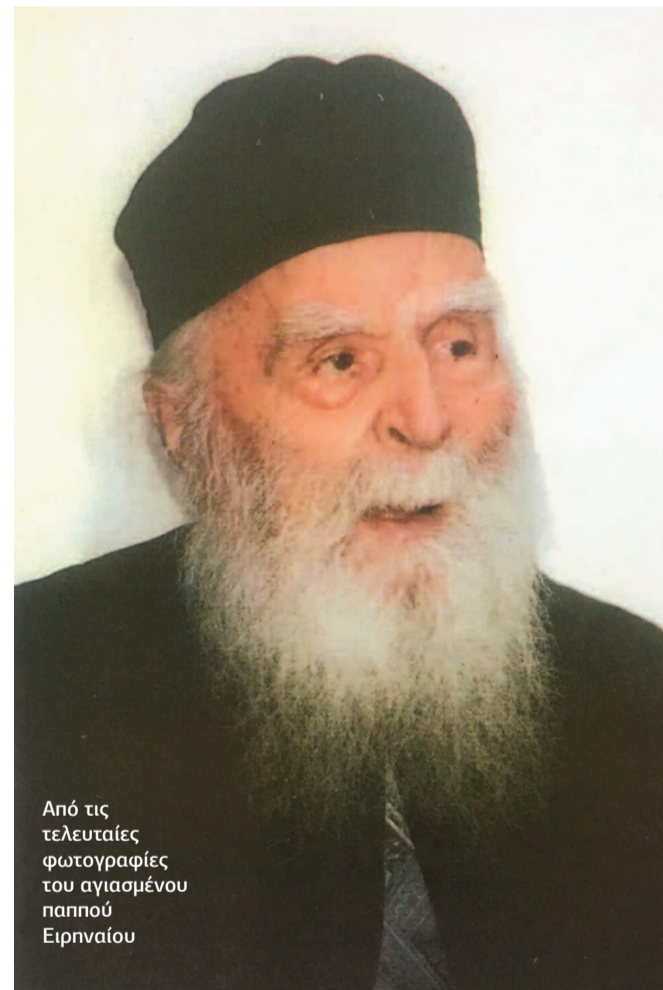
Αλλα έργα επίσης:

- Αγγειοπλαστική Σχολή Κολυμπαρίου (συνεργ. με ΕΟΜΜΕΧ)
- Ξυλογλυπτική Σχολή Καστελλίου (συνεργ. με ΕΟΜΜΕΧ)
- Σχολή Κοπτικής-Ραπτικής Καστελλίου
- Κέντρο Μελέτης προβλημάτων ειρήνης (ΚΕΜΕΠΕ)
- Σχολή Μουσικής και Φιλαρμονικής Κισάμου
- Σχολή Αγιογραφίας καπ
- Εταιρεία Αναπτύξεως Σελίνου
- Μουσείο Λευκών Ορέων (Ομαλού, Σελίν. Γύρου)
- Αξιοποίηση φαραγγιού Αγ. Ειρήνης
- Παρατηρητήριο Γρε Λέσκας

***

Εδώ όμως σταματούμε, για ώρας, αν και έχομε υλικό για ολόκληρο δεκαεξασέλιδο της εφημερίδας, αιτούμενοι την ευχή του Αγίου Ειρηνάιου μας, του Επισκόπου που μένει αξέχαστος σ' όλη μας τη ζωή! Και ήταν και είναι ευλογία για την πορεία μας. Ο Θεός να τον αγιάσει!

Η συμπροσευχή μας την Κυριακή στο Καστέλλι (Μητροπολιτικός ναός) στο Αρχιερατικό Μνημόσυνο του αιδίου Γεροντά μας Ειρηνάιου είναι δεδομένη, γιατί είναι χρέος μας.

Από τις τελευταίες φωτογραφίες του αγιασμένου παππού Ειρηνάιου

Χαρακτηριστική εικόνα από το πανηγύρι τ' Αϊ Θεδώρου (8 Ιουνίου): Ο σεβασμιώτατος Κισάμου - Σελίνου κ. Ειρηνάιος, οι ιερείς της περιοχής και πλήθος προσκυνητών (φωτ. Στ. Α. Αποστολάκης). Εδώ στο πανηγύρι τ' Αϊ Θεδώρου Ομαλού, πρωτοανακοίνωσε την απόφασή του για παραίτηση.

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΠ.
ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ,
δόσκαλος - λογογράφος

Αλήθεια, πότε κιόλας περάσανε πέντε χρόνια, από την Μεγάλη Τρίτη το πρωί, της 30ης Απριλίου 2013, στο σπίτι, του αοίδιμου σήμερα Ειρηναίου Γ. Γαλανάκη, στο Μεϊντάνι της Χαλέπας, μέσα στην αγκαλιά και θαλπωρή των δικών Του!

ΕΥΛΑΒΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

«Πέντε χρόνια περάσανε, που 'φυγ' ο Ειρηναίος!»

«Εκοιμήθη ο ταπεινός εργάτης της Ορθοδοξίας», έγραψαν πρωτοσέλιδα την άλλη το πρωί, Μεγ. Τετάρτη (1-5-2013) τα έγκριτα "Χανιώτικα νέα".

Κι ο **Γιώργος Λ. Κοκολογιάννης**, θα συνθέσει κιόλας την περιεκτική μαντινάδα του, για το συγκλονιστικό γεγονός, και θα μας πει:

«Αιώνια θ' ακούγεται, το ηρωικό μιας Τρίτης, που πήγες στον Πατέρα Σου κι εσύ Χριστέ της Κρήτης!»
Ενώ η χαρισματική και εμπνευσμένη, πολυβραβευμένη ποιήτριά μας, γιατρός **κα Πηνελόπη Ι. Ντουντουλάκη** "θα ποιήσει" θαυμάσιο νεοριζιτικό, στους στίχους του οποίου θα ψάλλει:

«Μέρα που βρίσκει' ο Χριστός εις το Σταυρό επάνω
Δεν κλαίει, δε μοιρολογά, δε βαριαναστενάζει,
μόνο βουβά προσεύχεται κι οι Ουρανοί ραγίζουν:
Αγιε Δεσπότη στο καλό, και δώσ' μας την ευχή Σου.
Πάντα τη Κρήτης η ψυχή, θα 'ναι με την ψυχή Σου!»
(εφημ. "Χανιώτικα νέα", Μεγ. Τετάρτη 2-5-2013)

Ο εμπνευσμένος επίσης χαρισματικός ποιητικός λόγος, του αγαπητού **Λευτέρη Τσοντάκη** (δες "Χαν. Νέα" της 9-5-2013) θα συνταιριάζει νεοριζιτικό, στους στίχους του οποίου θα ψάλλει:

«Θρήνος πολύς ακούγεται σ' όλοκληρη την Κρήτη,
χτυπούν καμπάνες πένθιμα, στον Κόσμο διαλαλούνε:
Απόθαν' ο Επίσκοπος, ο Μέγας Ειρηναίος!
Αγγελοι κατεβήκανε, Μεγάλη Εβδομάδα,
να συνοδέψουν την ψυχή, του Αγίου Ιεράρχη!»

Από το πλήθος των σχετικών εμπνεύσεων του χαρισματικού και πολυγραφώτατου ριμαδόρου του Βλάτου Κισάμου, **«ο Εννιαχωριανός» (=Γιάννης Μαλαξιανάκης)**, θα συνθέσει πολύστιχη ρίμα του, για τον Άγιο "Ειρηναίο" μας, και θα ψάλλει "ζώντας Του" τους περιεκτικούς του στίχους:

«Στην Κίσαμο 'χαμε παλιά ένα Μητροπολίτη
που τ' όνομά του ήταν γνωστό σε όλο τον πλανήτη
Κυρίως για τα έργα του που 'ναι γνωστά σε όλους
και γίναν στη Μητρόπολη σε δύο περιόδους.
Στην πρώτη την περίοδο, περίπου δέκα χρόνια
απ' το μηδέν ξεκίνησε και έκαμε... σαλόνια.
Εις την αρχή κατάφερε οικήματα να κτίσει
να στεγαστεί Επισκοπή, το έργο του ν' αρχίσει.
Συλλόγους δημιούργησε στις δυο επαρχίες,
και μέλη εγραφήκανε κοπέλες και κυρίες.
Δίνει προτεραιότητα σε μαθητές και νέους
προσόντα ν' αποκτήσουνε να βγάλει Ειρηναίους.
Οικοτροφεία για παιδιά, για τους κωφούς σχολεία
στους άπορους αγόραζε ακόμα και βιβλία.
Πολλές φορές εκράτουνε τον τεκεκέ στον ώμο
κι ανέβαινε στη σκαλωσιά σαν εύρισκε το χρόνο.
Ηθελε το παράδειγμα σε όλους μας να δώσει
ο κόσμος ν' ανταποκριθεί το έργο ν' αποδώσει.
Χωρίς δική του θέληση, το άφησε στη μέση
στη Γερμανία έφυγε, πήρε μεγάλη θέση.
Μεγάλο έργο έκανε στην Ξενιτιά επίσης,
μ' ο κόσμος απ' την Κίσαμο του 'γραφε, "να γυρίσεις»

Προσκόμματα συνάντησε κι είχε ταλαιπωρία
μα γύρισε στον τόπο του κι έκανε μεγαλεία.
Εορ' από το λήθαργο παλιές δικές του σκέψεις
το ρίσκο ειν' απαραίτητο, αν θες να προοδεύσεις.
Πήρε και γνώμες ειδικών και τσι 'κανε χαρμάνι
κι είδε τις ενορίες του να πιάνουνε... ταβάνι.
Έκανε τ' Αννουσάκειο για ηλικιωμένους
που 'χανε μένει μοναχοί, σε χρόνους περασμένους.
Τώρα 'χει γίνει κρατικό και λειτουργεί στην πόλη,
έργο λαμπρό επιτελεί, τ' αναγνωρίζουν όλοι.
Ίδρυσε Τεχνικές Σχολές, να μπαίνουν τα παιδιά μας
που ήτανε ανύπαρκτες στα χρόνια τα δικά μας.
Έκανε την Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης
που ο χρόνος τηνε σέβεται, ο κοσμοκαταλύτης.
Αυτός εδημιούργησε και της ANEK τον στόλο
που εις τη ναυτιλία μας παίζει σπουδαίο ρόλο.
Το κέντρο της νεότητας πάνω από τη Χώνη,
μια νεολαία σύγχρονη, κάθε χρονιά μαζώνει.
Ομως τα χρόνια πέρασαν, μεγάλωσαν οι νέοι

το έργο του επέτυχε, βγήκαν πολλ' Ειρηναίοι.

Ετυχε αναγνώρισης σχεδόν σ' όλο τον κόσμο
γιατ' έβγαζε από μακριά, μια μυρωδιά 'πο дуόσμο.
Μπορούσα κι άλλα να 'γραφα, μα 'χουμε γράψει κι άλλοι
και τώρα που απόμαχος, γέροντας έχει φτάσει
ο κόσμος που τον αγαπά μονολογεί τη φράση:
"Σαν έρθ' η ώρα κι ο Θεός κοντά του σε καλέσει
ανάμεσα στους εκλεκτούς να σου κρατά μια θέση»

Στη συνέχεια ο λόγος στον αοίδιμο Ιεράρχη μας Ειρηναίο θα αναδημοσιεύσουμε την αποχαιρετιστήρια ομιλία του, τον Δεκέμβριο του 1971 όταν έφυγε για τη Γερμανία.

Απολογιστικός λόγος για τα δεκατέσσερα (1957-1971) χρόνια της πρώτης Αρχιερατείας του στην ΙΜΚΣ. Είπε:

«Την 22αν Δεκεμβρίου 1957 ελάμβανε χώρα εις το μικρόν και άσημον Καστέλλι, η ενθρόνισίς μου ως Ποιμενάρχου των Επαρχιών Κισάμου και Σελίνου!...

Όταν το απόγευμα της Κυριακής εκείνης, μετέβην εις το πτωχικόν Επισκοπείο Καστελλίου, οι άνθρωποι του ποιμνίου μου και οι εκ Χανίων φίλοι, με απεχαιρέτησαν και έμεινα μόνος, είδα ότι το σπίτι αυτό είχε μόνον τους τέσσερις τοίχους και μία καρέκλα από τη γειτονιά. Το βράδυ έβρεχε και έβαλα μια σκάφη δίπλα εις το κρεβάτι μου διά να στάζουν τα νερά!...

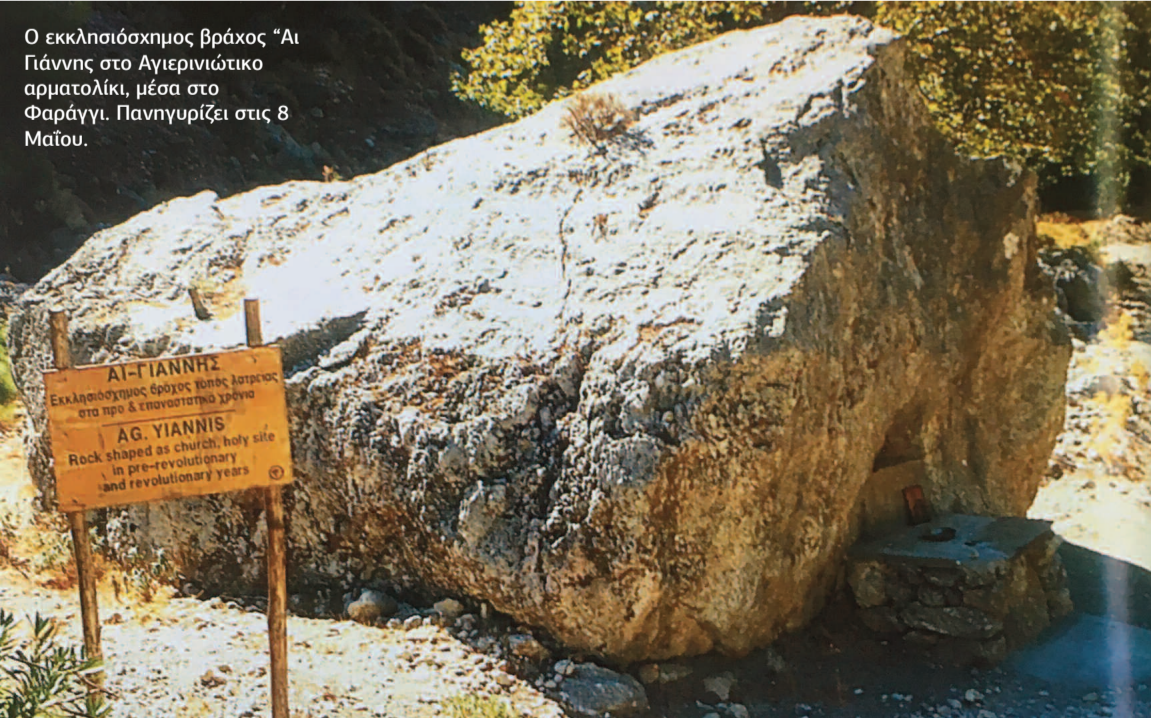
Και τώρα, μέσα σε δεκατέσσερα χρόνια, με την προσευχήν και την εργασίαν όλων μας και την συμπαραστάσιν φίλων και γνωστών απ' όλον τον κόσμο, μια ασυνήθιστη ευλογία απλώθηκε στην ταπεινή αυτή Επισκοπή Κισάμου και Σελίνου. Το Επισκοπείο της, βέβαια, παραμένει σήμερα ακόμη πτωχικόν και ταπεινόν, γύρω του όμως φύτρωσε μια μικρή πολιτεία με σπίτια αγάπης και εργασίας. Αλλά οι οικοδομές άρχισαν πρώτα από την ψυχή. Ελειτουργήσαμεν, εκηρύξαμεν, εξομολογήσαμεν και ευλογήσαμεν το ποιμνίον μας.

Δεν είχαμε τους μεγάλους καθεδρικούς ναούς των πόλεων, όμως στις ταπεινές εκκλησούλες των χωριών μας, στα ξεκλήσια και τα σπήλαια ακόμη, των δύο επαρχιών μας, σ' εκκλησούλες βυζαντινές, μισογκρεμισμένες, κατακαυμένες από τα τυραννισμένα χρόνια της Κρήτης μας, με τους απλοϊκούς ιερείς των ενοριών μας και τους παλιούς αναγνώστες των χωριών μας, κάναμε τη Θεία Λειτουργία και μεταδίδαμε το λόγο του Θεού και τ' Αχραντα μυστήρια της δωρεάς Του. Πόσο αλησμόνητες θα μου μείνουν οι λειτουργίες μας στα μεγάλα προσκυνήματα, στον Αϊ-Θόδωρο, τ' Ομαλού, στον Γκιώνα, στην Αγιά-Σοφία, στους Αγίους Πάντες, στον Άγιο Ευτύχιο, στον Αϊ-Φώτη, στη Χρυσοσκαλίτισσα και στις τόσες άλλες όμορφες υπαίθριες λειτουργίες μας, στις μεγάλες συνάξεις των Συλλόγων Κυριών και Δεσποινίδων της Επαρχίας μας.

Κι ύστερα από τις λειτουργίες μας αυτές, αγαπημένα μου παιδιά, ερχόμουνα στα σπίτια σας και σεις με περιμένετε με το δίσκο: Με τα μύγδαλα και τα σύκα, με τις σταφίδες. Στρώνετε το απλό κρητικό τραπέζι, ευλογούσαμε και τρώγαμε μαζί τους κόπους των χειρών σας... Κι αυτό, δεν ήταν ποτέ στη σκέψη μου Δεσποτικό τραπέζι, ήταν Μυστικός Δείπνος! Δε θα λησμονήσω αυτά, ποτέ μου.

Μ' άρεσε συχνά να σας μιλώ για τα παλιά πράγματα και να γυρίζω την αγάπη σας, πίσω στην αρχοντιά της Κρήτης, όχι γιατί ήθελα να σας γυρίσω πίσω και να παραβλέσω το ρυθμό και τις

Ο εκκλησιόσχημος βράχος "Αϊ Γιάννης" στο Αγιερινιώτικο αρματολίκι, μέσα στο Φαραγγί. Πανηγυρίζει στις 8 Μαΐου.

Κήρυγμα από ψηλόβραχο του Αγιερινιώτικου φαραγγιού στο πανηγύρι τ' Αϊ Γιάννη.

Επιμέλεια:
ΣΑΚΗΣ ΚΟΥΒΑΤΖΟΣ
info@herb.gr**Βιότοπος - περιγραφή**

Η λατινική ονομασία του βοτάνου είναι *Spinacia Oleracea* (Σπανάκι το λαχανώδες) και ανήκει στην οικογένεια των Χηνοποδιειδών. Είναι φυτό μονοετές. Στην εξάπλωσή του μεγάλο ρόλο έπαιξε και η ευκολία στην καλλιέργειά του στις εύκρατες περιοχές του κόσμου.

Σπανάκι

Τα φύλλα του στην αρχή αναπτύσσονται σα ροζέτα, κάτω από βραχύ άξονα και είναι λειόχειλα, βαθυπράσινα και με λεία ή κυματοειδή επιφάνεια. Τα άνθη είναι μικρά και πρασινωπά. Σε κάθε φυτό υπάρχει μόνο ένα φύλο (αρσενικό ή θηλυκό) και γονιμοποιούνται με τον αέρα.

Είναι φυτό ψυχροαπαιτητικό. Σε υψηλές θερμοκρασίες και μεγάλες ημέρες, δημιουργεί στέλεχος με άνθη, οπότε καταστρέφεται η εμπορική του αξία.

Καλλιεργείται σε μεγάλη ποικιλία εδαφών, αλλά τα αμμοπηλώδη είναι τα πιο κατάλληλα.

Έχει επιπόλαιο ριζικό σύστημα και ευδοκίμει σε ομοιόμορφο υγρό χώμα. Το πρώτο πότισμα γίνεται αμέσως μετά το φύτεμα, εφόσον δεν υπάρχει υγρασία. Ανάμεσα στο φύτεμα και τομάζμα πρέπει να γίνονται τρία ποτίσματα αν δεν υπάρχει βροχή ή υγρασία αρκετή.

Ιστορικά στοιχεία

Οι περισσότεροι νομίζουν ίσως ότι το σπανάκι είναι ένα από τα φυτά που υπάρχουν από αρχαιότερων χρόνων στην Ελλάδα. Εκείνο ίσως που δημιουργεί αυτή την εντύπωση είναι οι αμέτρητες συνταγές με σπανάκι που υπάρχουν σε ολόκληρη την Ελλάδα, τα Βαλκάνια και την Ευρώπη γενικότερα. Στην πραγματικότητα όμως το σπανάκι συναντάται επίσημα για πρώτη φορά στην κουζίνα της Κίνας περίπου το 700 μ.Χ. όπου εστάλη σαν δώρο προς την αυτοκρατορική αυλή από τον βασιλιά του Νεπάλ. Ήταν γνωστό επίσης και στην Περσία. Στην Ευρώπη εμφανίστηκε κάποια στιγμή μεταξύ του 900 και του 1,500 μ.Χ., άγνωστο μέχρι στιγμής με ποιόν τρόπο (πιθανόν από τους Άραβες, μέσω της Ισπανίας).

Συστατικά - χαρακτήρας

Το σπανάκι κατέχει την πρώτη θέση στα χόρτα από θρεπτικής απόψεως, γιατί περιέχει σημαντική ποσότητα από λευκωματούχες ουσίες 3,49%, και υδατάνθρακες 4,44%. Το φυτό περιέχει σαπωνίνη και ιδιαίτερα στη ρίζα του. Σήμερα έχουν επικρατήσει δύο κυρίως ποικιλίες σπανακιού, η πλατύφυλλη και η κατσαρή. Και οι δύο είναι πλούσιες σε άλατα σιδήρου 3,3% , οξαλικό ασβέστιο 0,19 – 0,317%, ιώδιο, κλωρο-

φύλλη, φλαβονοειδή, φωσφόρο, μεγάλη ποσότητα βιταμίνης C και K1, φυλλικό οξύ, και προβιταμίνη A. Τα φύλλα των περισσότερων ποικιλιών του βοτάνου περιέχουν μεγάλη ποσότητα οξαλικού οξέος. Αν και το οξαλικό οξύ δεν είναι τοξικό, αυτή η ουσία δεν επιτρέπει την απορρόφηση ασβεστίου από τις τροφές. Ως εκ τούτου σε περίπτωση κατανάλωσης υπερβολικής ποσότητας τροφών που περιέχουν οξαλικό οξύ μπορεί να προκαλέσει πρόβλημα στον οργανισμό. Η φυσιολογική όμως κατανάλωση αυτών των τροφών δεν αποτελεί πρόβλημα και συγκεκριμένα στο σπανάκι τα οφέλη από τα μεταλλικά στοιχεία που περιέχει είναι σημαντικά.

Ανθιση - χρησιμοποιούμενα μέρη - συλλογή

Σπέρνεται από αρχές Σεπτεμβρίου έως αρχές Φεβρουαρίου. Σπανάκι που σπέρνεται αργά το καλοκαίρι (Αύγουστο) μαζεύεται το Φθινόπωρο. Η συγκομιδή εξαρτάται από την αγορά και το μέγεθος του φυτού. Όταν οι τιμές είναι καλές, οι παραγωγοί μαζεύουν μικρά έως μέτρια φυτά με 3-7 τέλεια ανεπτυγμένα φύλλα. Μετά την εμφάνιση ανθικού στελέχους, τα φυτά είναι άχρηστα. Τα σπανάκια κόβονται στην κύρια ρίζα, λίγο κάτω από την επιφάνεια του χώματος, με διαφόρου είδους μαχαίρια ή σκαλιστήρι ή άλλα κοπτικά εργαλεία. Τα κίτρινα ή ξερά φύλλα πρέπει να απομακρύνονται. Πρέπει να πλένονται, αλλά όχι όταν πρόκειται να ταξιδέψουν σε μακρινές αποστάσεις, γιατί η υγρασία επιταχύνει τη σήψη.

Δεν συντηρούνται πάνω από 10 ημέρες στο ψυγείο και με θερμοκρασία 1ο C.

Θεραπευτικές ιδιότητες και ενδείξεις

Το σπανάκι δρα ως τονωτικό, άφουσο, αντιπυρετικό, υπογλυκαιμικό και ήπιο καθαρτικό. Λόγω της περιεκτικότητας του φυτού σε σαπωνίνη, το σπανάκι επηρεάζει ευνοϊκά την πέψη. Η μεγάλη περιεκτικότητα σε σίδηρο, κλωροφύλλη και σε βιταμίνες, ενισχύει ακόμη περισσότερο την θρεπτική αξία αυτού του λαχανικού.

Το φυλλικό οξύ που περιέχει του προσδίδει αντιαιμιακές ιδιότητες.

Ο φωσφόρος που περιέχει το κάνει πολύ χρήσιμο σε άτομα που ασχολούνται με πνευματική εργασία και ο σίδηρος βοηθάει τα άτομα που ζουν στο μολυσμένο περιβάλλον των μεγαλουπόλεων καθώς ενισχύει και επιταχύνει την οξυγόνωση του αίματος.

Το σπανάκι έχει γλυκιά, πικρή και λίγο καυτερή γεύση, με δροσιστική τελική δράση στον οργανισμό. Διεγείρει τις εκκρίσεις του στομάχου, του παγκρέατος και των ενδοκρινών αδένων και βοηθάει στην καλή πέψη.

Το ωμό σπανάκι στη σαλάτα δίνει στον οργανισμό περισσότερες βιταμίνες, κάλιο και σίδηρο από το βρασμένο, και έτσι μπορείτε να το φιλοκόβετε σε μικρές ποσότητες μέσα σε κάθε πράσινη σαλάτα (χόρτα, λάχανο, μαρούλι, κλπ).

Ο χυμός από τα φύλλα του σπανακιού μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε περιπτώσεις άσθματος και βρογχίτιδας (μισό ποτήρι του κρασιού με μία πρέζα σκόνη ginger ή μαύρο πιπέρι, δύο φορές την ημέρα), καθώς και σε κρυολογήματα.

Η μεγαλύτερη ίσως γαστρονομική αρετή του σπανακιού (πέρα από την αδιαμφισβήτητη υπεροχή του σε σχέση με άλλα χορταρικά λόγω της υψηλής του περιεκτικότητας σε σίδηρο και άλλα μεταλλικά ιχνοστοιχεία), είναι η ουδετερότητα της γεύσης του. Αυτό το γεγονός κάνει το σπανάκι να ταίριαζει με πάρα

πολλά λαχανικά και χορταρικά, όπως πατάτες, ντομάτες, κρεμμύδια, καρτότα, με πολλά όσπρια όπως ρεβύθια και κουκιά, με ζυμαρικά και ρύζι ακόμη και με θαλασσινά. Είναι πρωταγωνιστής σε πολλές συνταγές για πίτες και συνδυάζεται με όλα τα τυριά (σκληρά και μαλακά) και με κάθε είδους μπαχαρικό.

Συνίσταται κυρίως για το διαιτολόγιο των ασθενών και για την διατροφή των βρεφών και των παιδιών.

Παρασκευή και δοσολογία

Το σπανάκι είναι νόστιμο και ωφέλιμο λαχανικό που τρώγεται ωμό σε σαλάτα ή μαγειρεμένο. Νόστιμη σαλάτα γίνεται και από τα βρασμένα κοτσάνια των φύλλων.

Με το σπανάκι μπορούμε να ετοιμάσουμε ένα ωφέλιμο κρασί. Σε κόκκινο καλό κρασί ρίχνουμε μερικά φύλλα σπανακιού και τα αφήνουμε να μουλιάσουν

για μια εβδομάδα. Το κρασί που φτιάχνουμε έτσι είναι ζωγόνο.

Το βραστάρι του είναι διουρητικό, καταπραυντικό των φλεγμονών της ουροδόχου κύστης και του εντερικού σωλήνα. Χορηγείται σε ηπατικές καταστάσεις, διάρροιες και δυσεντερίες.

Οι σπόροι του δίνονται κατά της δυσκοιλιότητας ως υπακτικό σε δόση 5-10 γραμμάρια ως βραστάρι σε ένα φλιτζάνι του τσαγιού νερό.

Προφυλάξεις

Δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούν συχνά το σπανάκι τα άτομα που υποφέρουν από πέτρες της χολής ή των νεφρών. Να το αποφεύγουν όσοι για ιατρικούς λόγους αποφεύγουν το σίδηρο. Να το αποφεύγουν όσοι πάσχουν από αρθρική, αρτηριοσκληρώση και υπέρταση. Οι ασθενείς με αντιπηκτικά θα πρέπει να αποφεύγουν την υπερβολική πρόσληψη λόγω της περιεκτικότητας σε βιταμίνη K.

Δεν πρέπει να ξαναζεσταίνεται επειδή είναι δυνατό να σχηματιστούν τοξικές νιτρούδεις ουσίες. Εάν καταναλώνεται σε μεγάλες ποσότητες, μπορεί να φέρει αέρια στα έντερα και δυσκοιλιότητα.

Υ.Γ: Όλα τα προηγούμενα άρθρα της στήλης μπορούμε να τα βρούμε στη διεύθυνση www.herb.gr.

Επίσης αν κάποιος φίλος αναγνώστης γνωρίζει οποιαδήποτε θεραπευτική ιδιότητα βοτάνου του τόπου μας που δεν είναι ευρέως γνωστή ή έχει κάποιο ερώτημα μπορεί να το απευθύνει στην ηλεκτρονική διεύθυνση skounatsos11@gmail.com

παιδότοπος

ΒΑΓΓΕΛΗΣ
Θ. ΚΑΚΑΤΣΑΚΗΣ
kakatsakis@sch.gr

2/Θ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΓΙΩΝ ΣΑΡΑΝΤΑ

Κυκλοφορώ στον δρόμο και... προσέχω

Καλοί μου φίλοι, Καλό Σαββατοκύριακο!
Εξ απαλών ονύχων... Από το νηπιαγωγείο... Ο σπουδαίος συγγραφέας Robert Fulgman το έχει πει με έμφαση στον τίτλο του πολύ γνωστού βιβλίου του "Όσα πραγματικά πρέπει να ξέρω τα έμαθα στο νηπιαγωγείο". Αυτή η φράση μου ήρθε στον νου ενώ διάβαζα το κείμενο που μου έστειλε η γνωστή στους αναγνώστες του Παιδότοπου νηπιαγωγός Χριστίνη Τζομπανάκη με τίτλο "Κυκλοφορώ στον δρόμο και... προσέχω". Κοντά σ' αυτήν, ωστόσο, κι

ενώ "περιεραζόμενοι" το πλούσιο, σχετικό φωτογραφικό υλικό που είχε επισυνάψει και η φράση που λέει ότι «όσο πιο μικρό είναι το ανάστημα του μαθητή, τόσο πιο μεγάλο πρέπει να είναι το ανάστημα του δασκάλου».

Συγχαρητήρια και γι' αυτήν την "υποδειγματική" και "παραδειγματική" δραστηριότητά σας, Χριστίνη!

Σας χαιρετώ με αγάπη όλους!
Βαγγέλης Θ. Κακατσάκης
δάσκαλος

«Κυκλοφορώ στο δρόμο και... προσέχω»!

Αειφόρο Νηπιαγωγείο Αγίων Σαράντα Χανίων 2017 - 2018

Μαθήματα σωστής κυκλοφοριακής συμπεριφοράς έκαναν τα νηπιάκια του Αειφόρου 2/Θ Νηπιαγωγείου Αγίων Σαράντα Χανίων από 12-27 Μαρτίου με αφορμή τη ζωγραφιά μικρής μαθήτριας με ανάλογο θέμα και μια δημοσίευση στην εφημερίδα "Χανιώτικα νέα" σχετικά με τη «φωνή που ύψωσαν» μαθητές του Γυμνασίου Σούδας ενάντια στη θλιβερή πρωτιά της χώρας μας στα τροχαία ατυχήματα/δυστυχήματα...

Ερευνώντας το θέμα καταγράψαμε τις απίθανες απόψεις των παιδιών σχετικά με τις αιτίες που προκαλούν προβλήματα στον δρόμο και έπειτα χρησιμοποιήσαμε βιβλία και ηλεκτρονικό υλικό για να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με τη σωστή κυκλοφοριακή συμπεριφορά, ώστε να βοηθηθούν να διαμορφώσουν σιγά - σιγά στάση ζωής για να είναι εκείνα και οι άλλοι ασφαλείς στο δρόμο.

Υλοποιήσαμε δραστηριότητες με τα σήματα του Κ.Ο.Κ., παίξαμε στην τάξη το παιχνίδι με τους "4 χρυσούς κανόνες" διάσχισης των δρόμων με και χωρίς όχημα να περνά, και μεταφέροντας το παιχνίδι στην αυλή μας, τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να οδηγήσουν το ξύλινο πατίνι του νηπιαγωγείου μας φωνώντας, όμως, κράνη που είχαν φέρει από το σπίτι!

Με τον τρόπο αυτό άρχισαν τα παιδιά να αντιλαμβάνονται ότι όλοι μαζί και ο καθένας χωριστά έχουμε ευθύνη για όσα συμβαίνουν καθημερινά στους δρόμους. Δήλωσαν, λοιπόν, αυτά τα μικρά -ως ενεργοί πολίτες με τη ματιά στο συνάνθρωπο- ότι θέλουν να ενώσουν τη φωνή τους με εκείνους που προσδοκούν την οδική ασφάλεια.

Για να ληφθεί μια συλλογική απόφαση συνεδρίασα με "Τα Εξι Καπέλα της Σκέψης" του Edward de Bono και αποφασίστηκε να δημιουργήσουμε μια ταμπέλα με συμβουλές που θα αφυπνίζουν οδηγούς, επιβάτες και πεζούς.

Τα παιδιά πρότειναν «η ταμπέλα να τοποθετηθεί μπροστά από το νηπιαγωγείο για να τη βλέπουν όλοι» και «να έχει

ζωγραφίες και λόγια-κείμενο». Για να γράψουμε το κείμενο είπαν ότι «πρέπει να γράψουμε να κάνουν όλοι καλά πράγματα, σαν αυτά που είπαμε ότι γίνονται αιτία για τα ατυχήματα στο δρόμο, αλλά καλά, για να μη γίνονται»... Πήραμε τις αρχικές μας σημειώσεις και τις διαμορφώσαμε σιγά - σιγά όλοι μαζί σε θετικές συμβουλές!

Ετοιμάσαμε το κείμενο και τις ζωγραφίες και το μήνυμα τυπώθηκε σε πανό, με τη συνδρομή του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του Νηπιαγωγείου μας.

Τα παιδιά παρουσίασαν το πανό στα νηπιάκια του διπλανού Τμήματος για να τα ενημερώσουν σχετικά με τις δραστηριότητές μας και να τα προσκαλέσουν να συμμετάσχουν στη διανομή αντιτύπων του σε διερχόμενους οδηγούς και πεζούς! Η απάντηση ήταν ένα πολύ πικρό «να!!!» και όλα ετοιμάστηκαν με χαρά για την κοινή τους εξόρμηση...

Τοποθετήσαμε το πανό στην περιφέρεια του σχολείου για να το βλέπουν όλοι και έπειτα, θέλοντας πιο άμεσα να ευαισθητοποιήσουμε τους ανθρώπους γύρω μας για το κοινό καλό, νήπια και εκπαιδευτικοί βγήκαμε στο δρόμο για να μοιράσουμε έντυπο με τις συμβουλές μας και σε διερχόμενους οδηγούς και πεζούς.

Επιστρέφοντας τα παιδιά στο σπίτι πήραν το έντυπο αυτό και για την πληροφόρηση των δικών τους, ενώ όταν ενημερώσαμε τους γονείς και κηδεμόνες τους για τις δραστηριότητές μας, δήλωσαν ότι το ζήτημα των τροχαίων ατυχημάτων/δυστυχημάτων είναι ιδιαίτερα σημαντικό και αξίζει να γνωρίζουν τα παιδιά πώς να τα προλαμβάνουν.

Η νηπιαγωγός
Χριστίνη Τζομπανάκη
και το μέλος του Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού
Σταματία Ρίγκα

Κυκλοφορώ στο δρόμο και... προσέχω!
12/3/2018

Η δράση αυτή βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://blogs.sch.gr/nipagsarant/2018/03/27/%ce%ba%cf%85%ce%ba%ce%bb%ce%bf%cf%86%ce%bf%cf%81%cf%8e-%cf%83%cf%84%ce%bf-%ce%b4%cf%81%cf%8c%ce%bc%ce%bf-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%cf%80%cf%81%ce%bf%cf%83%ce%ad%cf%87%cf%89/>

Οι ιατρικές πρακτικές συνοδεύουν τον άνθρωπο από τη στιγμή που έκανε τα πρώτα του βήματα στη γη. Ο δρόμος που ακολούθησε η ιατρική στο πέρασμα του χρόνου, είναι γεμάτος από εκπληκτικές ιστορίες αυτοσχεδιασμού, άγνοιας, απάτης, πάθους ή και λάθους.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΓΙΑΝΝΗΣ
M.Sc.

Ιστορία της Ιατρικής: Ένα απίθανο ταξίδι στον χρόνο

μέρος 76ο

Το μεγαλείο της ζωής: γονιμοποίηση ωαρίου από σπερματοζωάριο στο ηλεκτρονικό μικροσκόπιο.

Δεκαετία του 1920 στην Ινδιάνοπολη των ΗΠΑ: Χάπια ηρωίνης, που κυκλοφορούσαν νόμιμα, για την αντιμετώπιση κυρίως του πόνου, χωρίς να είναι γνωστές οι παρενέργειές της...

Χειρουργική αίθουσα, εμφανώς σε κακή κατάσταση, σε ψυχιατρικό νοσοκομείο της Ουάσιγκτον το 1915...

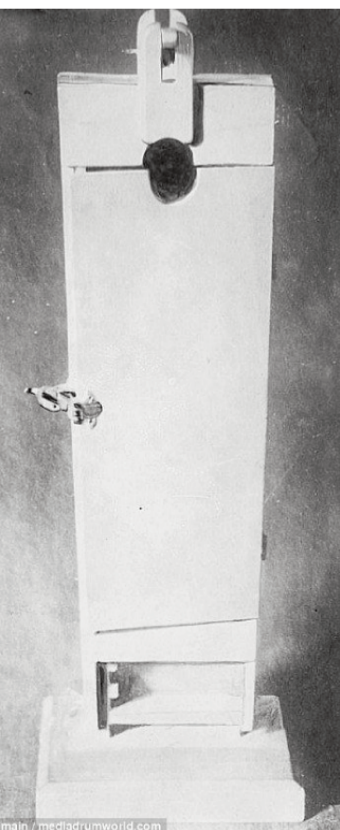
Οι ζωντανόι 7 νάνοι: Η οικογένεια Onizt (Εβραίοι της Ρουμανίας) αποτελούνταν από 7 αδελφια-νάνους που έδιναν παραστάσεις ως ηθοποιοί και τραγουδιστές. Μεταφέρθηκαν από τους Ναζί στο Αουσβιτς, υπεβλήθησαν σε φρικτά πειράματα από το Μένγκελε, αλλά τελικά επέζησαν και συνέχισαν τη ζωή τους. Ήταν η μεγαλύτερη οικογένεια νάνων που έχει ποτέ εμφανιστεί στην ανθρώπινη ιστορία...

Τα εργαλεία και η τεχνική ανοικτής επέμβασης στον εγκέφαλο, όπως φαίνονται σε ιατρικό βιβλίο στην Αγγλία των αρχών του 19ου αιώνα.

Ακτινολόγος του 1942 που προσπαθεί με τη βοήθη του να καμάρουν ένα μωρό για να μπορέσει να υποβληθεί σε ακτινογραφία...

Απάνθρωπο "κουτί" ακινητοποίησης και συνέτισης ψυχιατρικών ασθενών σε άσυλο της Αμερικής, γύρω στο 1900.

Σύστημα γενικής θεραπείας νοσημάτων που χρησιμοποιήθηκε, μάλλον ανεπιτυχώς, στα τέλη του 19ου αιώνα. Τα παιδιά έμπαιναν στο εσωτερικό της και στη συσκευή χορηγούνταν ηλεκτρικό ρεύμα, με σκοπό, υποτίθεται, να θεραπευτεί κάθε νόσος (στην περίπτωση της φωτογραφίας ο κοκκύτης).

Οι σημαντικότερες ανθρώπινες φοβίες του περασμένου αιώνα, σύμφωνα με τους ψυχιάτρους της εποχής: Αγοραφοβία, αραχνοφοβία, ζωοφοβία, πυροφοβία, ξενοφοβία κ.ά.

A-Z OF FEAR

- ACROPHOBIA** Fear of heights
- AEROPHOBIA** Fear of flying
- AGORAPHOBIA** Fear of public space
- AILUROPHOBIA** Fear of cats
- AMATHOPHOBIA** Fear of dust
- ARACHNOPHOBIA** Fear of spiders
- ASTRAPHOBIA** Fear of lightning
- CLAUSTROPHOBIA** Fear of closed-in spaces
- EMETOPHOBIA** Fear of vomiting
- EREUTHOPHOBIA** Fear of blushing
- GENOPHOBIA** Fear of sex
- HAEMATOPHOBIA** Fear of blood
- KERAUNOPHOBIA** Fear of thunder
- MICROPHOBIA** Fear of germs/small things
- MYSOPHOBIA** Fear of dirt
- NYCTOPHOBIA** Fear of the dark
- OCHLOPHOBIA** Fear of crowds
- ORNITHOPHOBIA** Fear of birds
- PATHOPHOBIA** Fear of disease
- PNIGOPHOBIA** Fear of choking
- PTERONOPHOBIA** Fear of feathers
- PYROPHOBIA** Fear of fire
- TRISKAEDEKAPHOBIA** Fear of the number thirteen
- XENOPHOBIA** Fear of strangers
- ZOOPHOBIA** Fear of animals

